

Metodické vysvětlivky

OBYVATELSTVO

Základem pro údaje o počtu a struktuře obyvatelstva jsou výsledky sčítání lidu, domů a bytů, které jsou uskutečňována zhruba v desetiletých intervalech. Z výsledků cenů jsou k dispozici data o obyvatelstvu v nejpodrobnějším územním členění (až do základních sídelních jednotek). Na tyto výsledky pak průběžně navazují bilance demografických událostí, vycházející ze statistických hlášení řady Obyv 1-4 o sňatcích, narozeních, úmrtích (příčiny smrti jsou stanoveny podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů - 10. revize) a rozvodech. Zdrojem dat o stěhování je od roku 2005 Cizinecký informační systém a Informační systém evidence obyvatel. Údaje jsou zveřejňovány čtvrtletně v členění do krajů a okresů, (v Praze také do správních obvodů a městských částí), jednou ročně pak i do jednotlivých obcí.

Od roku 2001 jsou tedy demografické údaje výsledkem zpracování bilancí, navazujících na výsledky sčítání lidu, které se uskutečnilo k 1. 3. 2001. Údaje o stavech a pohybu obyvatelstva se týkají obyvatel, kteří mají na území ČR trvalé bydliště, od roku 2001 včetně cizinců s tzv. dlouhodobým pobytem (tj. s pobytem na základě víza nad 90 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb.). V údajích jsou obsaženy i události (sňatky, narození a úmrtí) občanů s trvalým bydlištěm na území ČR, které nastaly v cizině.

Údaje pro intenzitní ukazatele hrubých relativních měr demografických událostí jsou vztaženy na 1 000 obyvatel středního stavu. Obecně vyjadřuje střední stav obyvatelstva počet obyvatel daného území, bilancovaný k okamžiku, který byl zvolen za střed sledovaného období. Za střední stav obyvatelstva v kalendářním roce je tedy považován počet obyvatel k 1. 7. sledovaného roku. Střední stav obyvatelstva za jiná období se zjišťuje jako aritmetický průměr středních stavů příslušných měsíců.

Kojenecká úmrtnost udává počet zemřelých kojenců (do 1 roku věku) připadající na 1 000 živě narozených dětí v příslušném období. Novorozenecká úmrtnost udává počet zemřelých novorozenců (do 28 dnů) připadající na 1 000 živě narozených dětí v příslušném období. Publikované hrubé míry jednotlivých demografických procesů (porodnost, úmrtnost, a pod.) jsou ovlivněny mimo jiné i věkovou strukturou obyvatelstva příslušného území

ZAMĚSTNANOST A MZDY

V tomto úseku jsou údaje zpracovány v podnikatelské sféře za ekonomické subjekty s 20 a více zaměstnanci (právnícké i fyzické osoby), v odvětví finančního zprostředkování bez ohledu na počet zaměstnanců. V nepodnikatelské sféře jsou do zpracování zahrnuty všechny organizace bez ohledu na počet zaměstnanců.

Územní třídění je provedeno podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu (tedy včetně provozoven dislokovaných na jiném území - tzv. podniková metoda). Do odvětví (OKEČ) jsou údaje zařazovány podle převažující činnosti podniku.

Do průměrného evidenčního počtu zaměstnanců (ve fyzických osobách) se zahrnují všichni stálí i dočasní zaměstnanci, kteří jsou ke zpravodajské jednotce v pracovním, služebním nebo členském poměru (kde součástí členství je pracovní vztah). Nezahrnují se např. ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), osoby ve výkonu základní vojenské služby, učni a studenti na provozní praxi, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů, soudci aj.). Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený vyjadřuje přepočet na plně zaměstnané (s plnou pracovní dobou).

Průměrná hrubá měsíční mzda představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplátky ke mzdě nebo platu, prémie a odměny, náhrady mezd a platů, odměny

za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

VÝBĚROVÉ ŠETŘENÍ PRACOVNÍCH SIL

Výběrové šetření pracovních sil je prováděno v náhodně vybraných bytech (0,6 % všech trvale obydlených bytů). Všechny zjištěné údaje jsou převáženy četností jednotlivých věkových skupin mužů a žen. Skutečná hodnota míry nezaměstnanosti v ČR leží s 95 % pravděpodobností v intervalu ± 4 % ze svého odhadu (tj. $\pm 0,3$ procentního bodu). Na úrovni krajů je tento interval podstatně širší a pohybuje se od ± 9 % z odhadu v kraji Moravskoslezském po téměř ± 24 % z odhadu v kraji Karlovarském.

Do počtu zaměstnaných jsou zahrnuty všechny osoby patnáctileté a starší, které během referenčního týdne příslušely mezi zaměstnance, členy produkčních družstev, pracující na vlastní účet, zaměstnavatele či pomáhající rodinné příslušníky.

Za nezaměstnané se považují všechny osoby patnáctileté a starší, které ve sledovaném období byly bez práce, aktivně ji hledaly a byly připraveny k nástupu do zaměstnání nejpozději do 14 dnů.

Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob starších patnácti let.

Obecná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle (součet všech zaměstnaných a nezaměstnaných) - udává se v %.

NEZAMĚSTNANOST (PODLE ÚDAJŮ MPSV)

Údaje o nezaměstnanosti jsou převzaty z informačního systému Ministerstva práce a sociálních věcí (podle evidence úřadů práce). Neumístění uchazeči o práci jsou občané trvale bydlící na příslušném území, kteří nejsou v pracovním nebo obdobném vztahu k zaměstnavateli, ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost a požádali úřad práce o zprostředkování vhodného zaměstnání.

Míra registrované nezaměstnanosti se vypočte jako podíl vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU (EHP), vedených úřady práce podle bydliště uchazeče ke konci sledovaného měsíce. Jedná se o evidované nezaměstnané, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí do zaměstnání a při nabídce vhodného pracovního místa mohou do něj bezprostředně nastoupit (nejsou ve vazbě, ve výkonu trestu, nevykonávají základní vojenskou nebo civilní službu, nepobírají peněžitou pomoc v mateřství, hmotné zabezpečení po dobu mateřské dovolené, nejsou v pracovní neschopnosti, nejsou zařazeni do rekvalifikačních kurzů a nevykonávají krátkodobé zaměstnání). Jmenovatel tvoří pracovní sílu tj. počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS- klouzavý průměr posledních čtyř čtvrtletí) + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnávání, zaměstnaných občanů EU registrovaných ÚP (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců) a cizinců s platným živnostenským oprávněním (klouzavý průměr za poslední 2 pololetí) + přesná evidence registrovaných – dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU (EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče.

ORGANIZAČNÍ STATISTIKA

Údaje o organizační struktuře národního hospodářství jsou sestaveny z dat vedených v Registru ekonomických subjektů (dále jen RES), který vytváří a spravuje ČSÚ na základě zákona č.89/1995 Sb., o státní statistické službě. Obsahuje atributy ekonomických subjektů, členěné do jednotlivých evidenčních záznamů, které jsou významné pro statistické sledování jednotky.

V RES jsou evidovány ekonomické subjekty, tj. právnické osoby a dále fyzické osoby, které mají postavení podnikatele. Ekonomický subjekt, který podle informací ze statistických zjišťování nebo z administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou aktivitu, se považuje za statistickou jednotku typu podnik (viz nařízení Rady č. 696/1993 a č. 2 186/1993).

Fyzické osoby zahrnují soukromé podnikatele podnikající dle živnostenského zákona, samostatně hospodařící rolníky, zemědělské podnikatele – fyzické osoby a dále fyzické osoby provozující jinou podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů.

Právnické osoby zahrnují sdružení fyzických nebo právnických osob. Nejčastějšími případy takových sdružení jsou sdružení vytvářená podle obchodního zákoníku: obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti. Dalšími sdruženími jsou občanská sdružení, politická hnutí a strany, odbory, zájmová a církevní sdružení, komory (notářů, architektů, lékárníků atd.). Další skupinu tvoří účelová sdružení majetku, která představují různé nadace (fondy) zřízené k obecně prospěšným cílům. Jednotky územní samosprávy jsou jednotky zřízené zákonem upravujícím samosprávu obce, týká se i vyšších či nižších jednotek samosprávních. Jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon, patří sem všechny ostatní právnické osoby: banky, spořitelny, příspěvkové, státní a družstevní podniky a řada subjektů zřízených přímo zákonem (rozhlas, TV).

RES je měsíčně aktualizován daty z obchodního rejstříku, živnostenských úřadů, ze statistických zdrojů.

Institucionální sektor je souhrnem ekonomických subjektů (institucionálních jednotek), které mají stejné ekonomické chování. Ekonomické chování každého subjektu (institucionální jednotky) je jednoznačně dáno hlavní ekonomickou funkcí a povahou činnosti.

STAVEBNÍ POVOLENÍ

Údaje o stavebních povoleních jsou zpracovány na základě výkazů předkládaných jednotlivými stavebními úřady, odbory dopravy a životního prostředí krajských úřadů a pověřených obecních úřadů. Stavební povolení je ve smyslu § 66 zákona č. 83/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) stanovení závazných podmínek pro provedení a užívání stavby. Orientační hodnota staveb zahrnuje celkové náklady včetně technologie (v běžných cenách) vynaložené na přípravu, realizaci a uvedení stavby do provozu.

Nová výstavba představuje zcela novou konstrukci, nové stavební dílo. Změnami dokončených staveb se rozumí nástavby, jimiž se stavby zvyšují, přístavby, jimiž se stavby půdorysně rozšiřují, a které jsou vzájemně provozně propojeny s dosavadní stavbou a vestavby, tj. stavební úpravy, při nichž se zachovává vnější půdorysně i výškové ohraničení stavby.

Ochranou životního prostředí se rozumí stavební akce k ochraně čistoty vod, k likvidaci nebo využití odpadů, na rekultivaci půdy, k omezení působení fyzikálních faktorů na životní prostředí.

Údaje o zrušených bytech vycházejí z údajů o změnách v užívání staveb (§ 85 stavebního zákona) a odstraňování staveb (§ 88 stavebního zákona).

BYTOVÁ VÝSTAVBA

Údaje o bytové výstavbě jsou zpracovány z měsíčního statistického výkaznictví, ke kterému mají výkaznickou povinnost stavební úřady. Zahrnují celou bytovou výstavbu na území (včetně nástaveb,

vestaveb a přístaveb), kterou vznikají nové byty. Nejsou zahrnuty byty vzniklé změnou účelu užívání bez stavebních úprav. Údaje jsou zpracovány územní metodou a relevantní k území krajů i okresů. Stavby pro bydlení jsou bytové domy, u nichž převažuje funkce bydlení, rodinné domy a nástavby, vestavby a přístavby k nim. Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení a mohou svému účelu sloužit jako samostatné bytové jednotky. Byty zahájené (povolené) jsou takové, na které bylo ve sledovaném období vydáno pravomocné stavební povolení. Byty dokončené jsou ty byty, k nimž ve sledovaném období nabyla právní moci vydaná kolaudační rozhodnutí. Byty rozestavěné jsou byty, jejichž výstavba byla zahájena (bez ohledu na to, zda ve sledovaném roce nebo v letech předchozích), ale nebyla do konce sledovaného období dokončena.

ZEMĚDĚLSTVÍ

Statistické zjišťování o výrobě masa je prováděno měsíčně výkazem, který předkládají ekonomické subjekty v zemědělství a potravinářském průmyslu zabývající se porážkami velkých hospodářských zvířat. Soubor zpravodajských jednotek je tvořen na základě seznamu provozních jatek, sanitních jatek a porážkových míst podle evidence Státní veterinární správy.

Údaje o prodeji vybraných rostlinných výrobků se zjišťují v podnikatelských subjektech (se sídlem na příslušném území), zabývajících se rostlinnou výrobou a s výměrou zemědělské půdy nad 10 ha. Přitom údaje za podniky s výměrou nad 1 000 ha jsou zjišťovány plošně, za ostatní podniky výběrově s dopočtem na celek (výběr 11 - 100 ha 3 %, 101 – 1 000 ha 30 %).

PRŮMYSL

Údaje jsou publikovány za podnikatelské subjekty s převažující průmyslovou činností se 100 a více zaměstnanci, které jsou zařazeny podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) do odvětví (subkategorií) 10 až 41. Klasifikace člení průmysl na tři základní skupiny (kategorie):

C - Dobývání nerostných surovin

D - Zpracovatelský průmysl

E - Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody

Údaje jsou zjišťovány podnikovou metodou, tedy za podniky se sídlem na příslušném území, včetně jejich závodů a provozoven v jiných krajích. Vzhledem k nižší relevantnosti k příslušnému území nejsou údaje již dále členěny do okresů. V kategorii 100 a více zaměstnanců je zjišťování úplné.

Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb se oceňují v základních běžných cenách, které fakturuje výrobce kupujícímu a jsou vedeny na účtech 601 a 602. Nezahrnují daň na výrobu a výrobky (DPH, spotřební daň, clo). Tržby z průmyslové činnosti zahrnují tržby (příjmy) za prodej vlastních průmyslových výrobků a služeb průmyslové povahy, prodaných externím odběratelům.

Průměrný evidenční počet zaměstnanců a průměrná mzda viz metodika v části „Zaměstnanost a mzdy“.

STAVEBNICTVÍ

Výkaznická povinnost vyplývá ze zákona pro podnikatelské subjekty se sídlem na příslušném území, které mají převažující činnost stavební (OKEČ 45) a počet zaměstnanců 20 a více. Při vědomí toho, že se jedná o podniky se sídlem na příslušném území (nemusejí zde vyvíjet svou činnost), je možno publikovat údaje za kraje i za okresy.

Stavební práce provedené podle dodavatelských smluv (hodnota „S“) představují celkovou hodnotu výkonů ze stavební činnosti a z přijatých poddodávek prací od jiných organizací. Nepatří sem poddodávky pro jiné

dodavatele stavebních prací ani dodávky prací realizované mezi závodovými jednotkami vlastní organizace. Vykazují se bez daně z přidané hodnoty. Stavební práce podle dodavatelských smluv se rozdělují na práce provedené v tuzemsku a v zahraničí. Tuzemské stavební práce jsou členěné podle druhu provedených prací na stavební práce na nové výstavbě, rekonstrukci a modernizaci, na stavební práce na opravách a údržbě a na ostatní stavební práce. Stavební práce v zahraničí zahrnují objem stavebních prací provedených pro konečného uživatele v zahraničí včetně přijatých poddodávek od jiných organizací.

Základní stavební výroba - stavební práce provedené vlastními pracovníky (hodnota „ZSV“) - představuje objem prací, které organizace provedla pracovníky zahrnutými do jejího evidenčního počtu (vč. produktivní práce učňů). Součástí ZSV je i objem prací na nové výstavbě a rekonstrukcích a modernizacích pro vlastní organizaci.

CESTOVNÍ RUCH

Do statistického šetření o kapacitě ubytovacích zařízení byla zahrnuta hromadná ubytovací zařízení sloužící cestovnímu ruchu, provozovaná na komerčním principu právníky nebo fyzickými osobami. Individuální ubytovací zařízení (ubytování v soukromí) nejsou šetřena od r. 2002. Zjišťování je založeno na využívání specifického registru ubytovacích zařízení (RUBT), ubytovací zařízení vykazují stav k 31. prosinci nebo ke dni ukončení provozu.

Hromadná ubytovací zařízení jsou zařízení, která pravidelně (nebo nepravidelně) poskytují přechodné ubytování hostům. Mezi hromadná ubytovací zařízení patří hotely, penziony, turistické ubytovny, chatové osady, kempy a ostatní ubytovací zařízení (např. léčebné lázně, rekreační zařízení podniků, školící střediska).

Hotel je ubytovací zařízení s nejméně 10 pokoji pro hosty s různým rozsahem poskytovaných služeb (podle třídy). Penzion je ubytovací zařízení s nejméně 5 pokoji, nebo 10 lůžky pro hosty, s omezenějším rozsahem a nižší úrovní poskytovaných služeb. Kemp je ubytovací zařízení pro přechodné ubytování ve vlastním zařízení hostů, případně i v ubytovacích objektech provozovatele. Chatová osada je ubytovací zařízení pro přechodné ubytování hostů výhradně v ubytovacích objektech provozovatele.

Pro výpočet hrubého využití lůžek je užit celkový počet stálých lůžek v ubytovacím zařízení, výpočet čistého využití lůžek vychází z počtu lůžek, která byla skutečně k dispozici.

Statistika o výjezdovém a domácím cestovním ruchu přešla od r. 2003 z ročního na čtvrtletní zjišťování. Jeho zdrojem je výběrové šetření cestovního ruchu (dále jen VŠCR). Účelem VŠCR je nejen navázat na předchozí roční šetření z hlediska požadavků veřejnosti, ale především přizpůsobení struktury a metodického vymezení ukazatelů mezinárodním požadavkům v souvislosti se začleněním ČR do Evropské unie. Údaje o výjezdovém a domácím cestovním ruchu se zjišťují u jednoho vybraného člena domácnosti staršího 15 let, který obvykle bydlí v šetřeném bytě. Jedná se o dvoustupňový náhodný výběr. Jednotkou výběru prvního stupně je sčítací obvod a na druhém stupni se provádí prostý náhodný výběr bytů ve sčítacích obvodech. Zjištěné údaje jsou pomocí koeficientů přepočteny na celou populaci starší 15 let. VŠCR probíhá na území ČR s měsíční periodicitou a výsledky se publikují čtvrtletně.

Domácí cestovní ruch – turistika tuzemských rezidentů v domácím prostředí (ČR) mimo jejich obvyklé prostředí.

Delší cesta – cesta za účelem trávení volného času a rekreace, při které osoba alespoň 4x za sebou přenocovala mimo své obvyklé prostředí. Delší cesta se shoduje s termínem dovolená.

Kratší cesta – cesta za účelem trávení volného času a rekreace, při které osoba alespoň 1x a nejvíce 3x nepřetržitě za sebou přenocovala mimo své obvyklé prostředí (včetně víkendových pobytů).

Od roku 2006 se ve výstupech o návštěvnosti používá namísto pojmu "cizinci" metodicky přesnější výraz "nerezidenti".

PRACOVNÍ NESCHOPNOST

Zpravodajskou jednotkou pro účely evidence a statistického vykazování pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz jsou všechny nefinanční podniky, finanční instituce, organizace rozpočtové, příspěvkové, družstevní (výrobní družstva, zemědělská družstva a jiné družstevní organizace), soukromé neziskové instituce sloužící domácnostem atd. (popř. jejich nižší organizační složky resp. organizační seskupení), pokud tyto jednotky samostatně provádějí agendu nemocenského pojištění. Do zpracování byly dále zařazeny sumáře, které v rámci tohoto statistického zjišťování předkládají Okresní správy sociálního zabezpečení za ty organizace, které samy nelikvidují nemocenské pojištění. Vzhledem k tomu, že uvedené sumáře nejsou předkládány v odvětvovém členění (OKEČ), byly celé zahrnuty do položky „nezjištěno“.

Způsob výpočtu relativních ukazatelů:

Četnost případů na 100 pojištěnců = $\text{nově hlášené případy pracovní neschopnosti} \times 100 / \text{průměrný počet osob nemocensky pojištěných}$

Průměrná délka trvání případů ve dnech = $\text{kalendářní dny pracovní neschopnosti} / \text{nově hlášené případy pracovní neschopnosti}$

Průměrné procento pracovní neschopnosti = $\text{kalendářní dny pracovní neschopnosti} \times 100 / (\text{průměrný počet osob nemocensky pojištěných} \times \text{počet kalendářních dnů ve sledovaném období})$

Průměrný denní stav práce neschopných = $\text{kalendářní dny pracovní neschopnosti} / \text{počet kalendářních dnů ve sledovaném období}$

KRIMINALITA

Násilnou kriminalitou se rozumí např. vraždy, únosy, loupeže, úmyslné ublížení na zdraví, rvačky, vydírání, porušování domovní svobody, týrání svěřené osoby apod.

Mravnostní kriminalitou se rozumí např. znásilnění, pohlavní zneužívání, ohrožování mravnosti, kuplířství apod.

Krádeže vloupáním jsou např. krádeže vloupáním do obchodů, výkladních skříní, ubytovacích objektů, škol, bytů, chat apod.

Krádeže prosté jsou např. krádeže kapesní, automobilů, jízdních kol, domácího zvířectva, krádeže v objektech apod.

Ostatní majetkovou kriminalitou se rozumí např. podvody, zpronevěry, neoprávněné užívání cizí věci apod.

Ostatní kriminalitou se rozumí např. výtržnictví, ohrožování mravní výchovy mládeže, nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek a jedů, šíření toxikomanie, zneužívání pravomoci veřejného činitele.

Zbývající kriminalitou se rozumí např. nadržování, dopravní nehody, ublížení na zdraví z nedbalosti, týrání zvířat, šíření poplašné zprávy apod. Hospodářskou kriminalitou se rozumí neoprávněné podnikání, krácení daně, úplatkářství, padělání a pozměňování veřejné listiny, podvody, neoprávněné držení platební karty.

ZNAČKY V TABULKÁCH

- nulový údaj

0 nenulový údaj, jehož velikost je menší než polovina jednotky v tabulce

x číselný údaj není logicky možný

. údaj není znám

i.d. údaj nelze zveřejnit (individuální údaj)

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů)